

Underlag för lektionsplanering - identitet

Ämne/arbetsområde	Samhällskunskap/Identitet
Årskurs	7-9

Lektionens innehåll

Detta lektionsupplägg är anpassat för årskurs 7-9 och kan kopplas till Lgr22 och kursplanen för ämnet samhällskunskap. Elevernas uppgift är att utforska identitetsfrågor i relation till samiskt samhälle, och därigenom få en ökad kunskap och förståelse om samisk identitetsuppfattning på såväl individuellt som kollektivt plan. Eleverna får också möjlighet att jämföra och diskutera hur samisk identitet relaterar till andra identiteter i det svenska samhället.

Förberedelser/förkunskaper

Lärare:

Ett bra stöd för dig som lärare finns tillgängligt på hemsidan [samer.se](https://www.samer.se), "Fatta Sápmi" <https://www.samer.se/fattasapmi>. Bland annat förklaras grundläggande frågor som rör de samiska folket, kulturen, språket och vad det innebär att samer är såväl minoritet, nationell minoritet och urfolk. Se även filmen *Samer* (UR 2024): <https://urplay.se/serie/236457-sveriges-nationella-minoriteter>. Till filmen finns även ett pedagogiskt stödmaterial för dig som lärare.

Elever:

Innan lektionen behöver eleverna ha fått en grundläggande genomgång av:

- Vad menas med ordet identitet, hur skapas identitet? Vad i denna skapandeprocess kan inte människor styra själva?
- Vad är Sápmi?
- Vilka är samerna?
- Vad betyder majoritet och minoritet samt vad är ett urfolk?

Lektionens koppling till centrala innehåll i kursplanen för samhällskunskap åk 7-9

Rubrik för centralt innehåll i aktuell kursplan	Citerat ur centralt innehåll	Kan kopplas konkret till det aktuella ämnesområdet genom:
Individer och gemenskaper	Människors identiteter, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället och hur dessa kan påverkas av bland annat socioekonomisk bakgrund, kön, ålder och etnicitet. Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.	Att bryta ner begreppet identitet från det svenska/majoritetssamhället och hur det kan vara att ha en samisk identitet, såväl ungdom som vuxen. Ställa frågorna: Var får vi vår identitet ifrån? Föds man med den eller växer den fram? Beror den på arv eller miljö? Vad kan bidra till att en människa ändras?
Beslutsfattande och politiska idéer	Sveriges politiska system med Europeiska unionen, riksdag, regering, Sametinget, regioner och kommuner. Sveriges grundlag.	Att prata om Sápmis kultur, geografi, språk och folk. Uppmärksamma och diskutera också hur renbeteslagarna i slutet av 1800-talet/början av 1900-talet påverkade samernas identitet. Prata också om sametingslagens tillkomst under 1990-talet och hur då språket blev en identitetsmarkör.

<p>Samhällsresurser och fördelning</p>	<p>Orsaker till och konsekvenser av en ojämlik fördelning av inkomster och förmögenheter mellan människor i Sverige och i olika delar av världen.</p>	<p>Att utforska hur svensk politik och samhällsutveckling har påverkat samiska ungdomars möjlighet när det gäller utbildning, arbetsmöjligheter och identitet. Diskutera hur detta påverkar svenska samhällets resurser och fördelning och därmed få ökad kunskap och förståelse för samer som nationell minoritet och urfolk. Diskutera vilka fördomar det finns om samer och dess möjlighet att bedriva renskötsel och hur dessa fördomar påverkar samers identitet.</p>
<p>Rättigheter och rättsskipning</p>	<p>De nationella minoriteternas situation i Sverige samt den svenska minoritetspolitiken och dess framväxt. Samernas ställning som urfolk.</p>	<p>Förtydliga skillnaderna mellan begreppen nationell minoritet och urfolk och uppmärksamma hur situationen ser ut för olika samiska grupper idag.</p>

Betygskriterier för ämnesområdet (baserat på kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier i ämnet Samhällskunskap för åk 7-9, Lgr22)

Betygskriterier för betyget E	Betygskriterier för betyget C	Betygskriterier för betyget A
<p>Eleven har grundläggande kunskaper om hur samers identitet formas och vad som påverkar denna process. Eleven visar detta genom att föra enkla resonemang om orsaker till och konsekvenser av identitetsskapande hos den samiska befolkningen. Eleven har grundläggande kunskap om vilka fördomar om samer som finns i samhället och visar det genom att föra enkla resonemang.</p>	<p>Eleven har goda kunskaper om hur samers identitet formas och vad som påverkar denna process. Eleven visar detta genom att föra utvecklade resonemang om hur samers identitetsskapande påverkas av tidigare renbeteslagar, samt vad språk har för betydelse som identitetsmarkör. Eleven kan resonera kring hur Samtingslagen relaterar till samiskt språk. Eleven har goda kunskaper om vilka fördomar som finns i det svenska samhället om samer och kan föra utvecklade resonemang om hur dessa fördomar kan påverka identitetsskapande hos det samiska folket.</p>	<p>Eleven har mycket goda kunskaper om hur samers identitet skapas och påverkas i olika riktningar beroende på både yttre och inre faktorer samt hur svensk politik påverkar samernas livsvillkor och identitet. Eleven visar det genom att föra välutvecklade resonemang om orsaker till och konsekvenser av hur samers utbildning och arbetsmöjligheter påverkar identitetsskapande hos såväl ungdomar som vuxna. Eleven visar det genom att föra välutvecklade resonemang om hur samers identitetsskapande påverkas av tidigare renbeteslagar och hur det idag påverkas av sametingslagens tillkomst där språket är en identitetsmarkör. Eleven visar mycket goda kunskaper om vilka fördomar som finns i det svenska samhället om samer och att de kan föra välutvecklade resonemang om dess orsaker och hur det påverkar den samiska befolkningen.</p>

Förslag på undervisningsupplägg

<p>Start, hur börjar lektionen?</p>	<p>Börja med att ställa nedanstående frågor till eleverna, och be dem att fundera enligt EPA (Enskilt – Par – Grupp). Skapa en tankekarta på tavlan utifrån deras tankar och funderingar. Skriv också gärna in frågor som de själva har:</p> <ul style="list-style-type: none">* Vem är same?* Vad är det som påverkar ens identitet? <p>Visa filmen <i>Att ta tillbaka det som är mitt</i> (UR, 14 minuter): https://urplay.se/program/204026-min-samiska-historia-att-ta-tillbaka-det-som-ar-mitt. Till filmen finns även ett pedagogiskt stödmaterial som hjälp till dig som lärare.</p>
-------------------------------------	--

Elev- och läraraktiviteter

Arbeta med frågorna till filmen *Att ta tillbaka det som är mitt* som finns i det pedagogiska stödmaterialet som hör till filmen (UR):

https://www.ur.se/mb/pdf/handledning/204000-204999/204863-2_00104645_Min_samiska_historia_handledning.pdf

Dela upp klassen i grupper som får arbeta med varsin fördom från informationsmaterialet *Fördomar och förklaringar* <https://samer.se/3640>

Låt eleverna förbereda ett rollspel utifrån sin tilldelade fördom, och spela upp detta för klassen.

Diskutera sedan vad dessa fördomar har för betydelse för samer och deras identitetsskapande. Låt eleverna komma med förslag på vad vi kan göra för att slå hål på myter och stereotypa bilder av samer.

<p>Arbete utanför lektionstid</p>	<p>Ge eleverna i hemuppgift att titta i tidningar och fundera över hur samer representeras, och återkoppla med eleverna vid nästa lektionstillfälle.</p>
<p>Avslut</p>	<p>Gör en ny tankekarta på tavlan. Be eleverna berätta vad de lärt sig, och vad de är nyfikna på att veta mer om.</p> <p>Förslag till frågeställningar:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Vad har du lärt dig om samer och hur samers identitet skapas, både av samer själva och av det omgivande samhället i Sverige?2. Vad skulle du vilja lära dig mer om när det gäller samer? <p>För en lärarledd diskussion med eleverna.</p>

Material	<p>Förberedelser för lärare: Filmen <i>Samer</i> (UR 2024): https://urplay.se/serie/236457-sveriges-nationella-minoriteter. Till filmen finns även ett pedagogiskt stödmaterial för dig som lärare.</p> <p>Serien <i>Samernas tid</i> (UR, flera delar): https://urplay.se/serie/203240-samernas-tid. Till serien finns även ett pedagogiskt stödmaterial som hjälp till dig som lärare.</p> <p>Fatta Sápmi: https://www.samer.se/fattasapmi</p> <p>Material till lektionen: Filmen <i>Att ta tillbaka det som är mitt</i> (UR, 14 minuter): https://urplay.se/program/204026-min-samiska-historia-att-ta-tillbaka-det-som-ar-mitt. Till filmen finns även ett pedagogiskt stödmaterial som hjälp till dig som lärare.</p> <p>Broschyren <i>Fördomar och förklaringar</i>: https://samer.se/3640</p>
Uppföljning och dokumentation	Hur kan innehållet/upplägget för lektionen förbättras? Finns det möjlighet till återkoppling?

Länk till kursplan för ämnet samhällskunskap:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=907561864%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRSAM01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f#anchor1>